

UCHWAŁA NR XIX/182/2016

Rady Gminy Tworóg z dnia 30 sierpnia 2016 roku

w sprawie apelu o pilne podjęcie działań niezbędnych do kompleksowej i ostatecznej likwidacji zagrożeń jakie stwarzają odpady niebezpieczne po przedsiębiorstwie państwowym Zakłady Chemiczne „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach.

Na podstawie art. 18 ust. 1, w związku z art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2016r. poz. 446)

Rada Gminy Tworóg uchwała:

§ 1.

Wyrazić w imieniu mieszkańców Gminy Tworóg apel o pilne podjęcie działań niezbędnych do kompleksowej i ostatecznej likwidacji zagrożeń dla mieszkańców obszaru Śląska, zamieszkujących w zasięgu oddziaływania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330-Gliwice, które stwarzają odpady niebezpieczne po przedsiębiorstwie państwowym Zakłady Chemiczne „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach.

§ 2.

Przesłać niniejszą uchwałę wraz z uzasadnieniem na ręce:

- Prezesa Rady Ministrów,
- Parlamentarzystów z Województwa Śląskiego,
- Wojewody Śląskiego,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach,
- Prezesa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- Prezesa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierzyć Wójtowi Gminy.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

Na obszarach położonych w północnej części miasta Tarnowskie Góry od XVIII w. prowadzono intensywną działalność przemysłową. Zlokalizowane na tym terenie przedsiębiorstwo Zakłady Chemiczne „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach w likwidacji, które funkcjonuje od 1922 r., było jednym z największych w kraju producentów chemicznych związków nieorganicznych. Z powodu niskiej świadomości ekologicznej przez całe dziesięciolecie odpady poprodukcyjne deponowane były na zwałowiskach wokół zakładu bez odpowiedniego zabezpieczenia, co doprowadziło do skażenia zarówno gleby, jak i wód powierzchniowych i podziemnych.

Chemikalia wymywane ze zwałowisk, od dziesięcioleci zanieczyszczają wody Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330-Gliwice, który stanowi rezerwuuar wody pitnej dla północno-zachodniej części Aglomeracji Górnośląskiej. Swoim zasięgiem Zbiornik ten obejmuje teren powiatów tarnogórskiego i gliwickiego, tj. gmin: Tarnowskie Góry, Świerklaniec, Radzionków, Zbroslawice, Tworóg, Wielowieś, Toszek, Rudziniec, Pyskowice, Sośnicowice oraz miast na prawach powiatu: Bytom, Piekary Śląskie, Gliwice i Zabrze. Niekorzystne warunki geologiczne i hydrogeologiczne obszaru, na którym znajdują się zwałowiska odpadów powodują, że do Zbiornika wymywane są substancje niebezpieczne dla zdrowia, w szczególności główny składnik zanieczyszczający, jakim jest bor. Prowadzone badania monitoringowe wód podziemnych wykazują ponadnormatywne wartości następujących wskaźników zanieczyszczeń: odczyn pH, przewodność elektrolityczna PEW, azot amonowy, chlorki, siarczany, bor, cynk, kadm, mangan, miedź, nikiel, żelazo, wapń, magnez, sód, potas.

Następujące pod koniec lat 80. ubiegłego wieku zmiany ustrojowe i gospodarcze spowodowały, iż działalność Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” stała się trwale nierentowna, czego konsekwencją było ich postawienie w 1995r. w stan likwidacji. W związku z wpisem Zakładów Chemicznych na krajową listę największych trucicieli („Lista 80”) procesowi likwidacji tego przedsiębiorstwa towarzyszyły działania zmierzające do trwałego ograniczenia zanieczyszczania środowiska odpadami niebezpiecznymi. Opracowano i wdrożono program pn. *„Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330-Gliwice poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach w likwidacji”*.

W ramach realizacji tego przedsięwzięcia wybudowano składowisko odpadów niebezpiecznych o powierzchni ponad 13 ha, na które zgodnie z przyjętą technologią i celami programu mają trafić wszystkie odpady poprodukcyjne w ilości około 1,5 mln m³.

Zadanie realizowane od 2000r. przez likwidatora przedsiębiorstwa państwowego zostało w roku 2008 przekazane Staroście Tarnogórskiemu wykonującemu zadania z zakresu administracji rządowej. Tereny zakładowe, obejmujące m.in. wybudowane Centralne Składowisko Odpadów, oczyszczalnię ścieków, jak i około 20 ha skażonych gruntów, zostały przekazane do zasobu Skarbu Państwa, którym gospodaruje Starosta Tarnogórski. Wbrew zapisom programu *„Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330-Gliwice (...)”* do zasobu Skarbu Państwa nie zostały przekazane skażone grunty o powierzchni 11 ha, które w 2004r. Agencja Mienia Wojskowego sprzedała osobom prywatnym.

W latach 2000-2011 unieszkodliwiono około 1 mln m³ odpadów niebezpiecznych, co stanowi około 70% planowanego zakresu rzeczowego. Na realizację powyższego wydatkowano ze środków publicznych ponad 226 mln złotych, z czego 218 mln zł to środki pozyskane i wydatkowane przez likwidatora z budżetu państwa, zaś kwota 10 mln zł to pieniądze pozyskane przez Starostę Tarnogórskiego z funduszy ochrony środowiska.

W celu ostatecznego rozwiązania problemu „tarnogórskiej bomby ekologicznej” konieczne jest równoczesne unieszkodliwianie odpadów o konsystencji płynnej i półpłynnej w ilości 153 tys. m³, znajdujących się na terenach Skarbu Państwa, z odpadami o konsystencji stałej w ilości 272 tys. m³ z terenów prywatnych, co wynika z decyzji o pozwoleniu zintegrowanym dla tego przedsięwzięcia, wydanej przez Marszałka Województwa Śląskiego.

Takie działania mają pełne uzasadnienie przede wszystkim środowiskowe (osiągnięcie efektu ekologicznego), ale również ekonomiczne i technologiczne, pozwolą bowiem, po pierwsze uniknąć przepełnienia składowiska odpadami obcymi, a po drugie zminimalizować koszty transportu i pozyskania odpadów wytworzonych poza Tarnowskimi Górami, które są szacowane na wiele milionów złotych.

Warunkiem niezbędnym do zakończenia procesu kompleksowego unieszkodliwienia odpadów jest zabezpieczenie środków na poziomie 100 mln złotych.

Z uwagi na to, że wytwórcą odpadów było przedsiębiorstwo państwowe, należy uznać, że źródłami finansowania przedsięwzięcia powinien być budżet państwa oraz fundusze ochrony środowiska – narodowy i wojewódzki.

Na chwilę obecną przeszkody uniemożliwiające dokończenie procesu unieszkodliwienia niestety nie sprowadzają się jedynie do kwestii zapewnienia dofinansowania inwestycji.

Od 2011r. Starosta Tarnogórski zmaga się z problemem egzekucji komorniczych spowodowanych roszczeniami finansowymi wierzyciela Zakładów Chemicznych, powstałymi przed 2008r. Na skutek wyroków sądowych doszło do zajęcia rachunku bankowego Powiatu Tarnogórskiego, jak i prowadzona jest egzekucja z nieruchomości po Zakładach Chemicznych przekazanych Staroście Tarnogórskiemu. Wielkość zobowiązania szacowana jest obecnie na kwotę 3,6 mln złotych.

Ewentualna sprzedaż zajętych w toku licytacji komorniczej gruntów Skarbu Państwa może dodatkowo pogłębić problem sfinansowania unieszkodliwienia odpadów państwowych, które znajdują się w prywatnych rękach. Analogiczne zagrożenie dotyczy też przyzakładowej oczyszczalni ścieków, której głównym zadaniem jest zapobieganie dalszemu zanieczyszczaniu wód rzeki Stoły. W skrajnym przypadku działania te doprowadzić mogą do zaistnienia katastrofy ekologicznej.

Opisane uwarunkowania spowodowały paraliż procesu inwestycyjnego, przez co pogarsza się stan środowiska naturalnego.

Mając na względzie fakt, iż źródłem powstania problemu „bomby ekologicznej” jest przedsiębiorstwo państwowe, którego właścicielem jest Skarb Państwa, adresatem niniejszego apelu jest w głównej mierze Prezes Rady Ministrów będący architektem budżetu państwa i ustaw okołobudżetowych oraz Parlamentarzyści, którzy odgrywają kluczową rolę w dystrybucji pieniędzy dla poszczególnych województw.

Odwołując się do poczucia odpowiedzialności za zdrowie i życie mieszkańców Śląska, uznajemy podjęcie niniejszej uchwały za konieczne i w pełni uzasadnione.